

РЕШЕНИЕТО НА СЪДА НА ЕС ПО ДЕЛО С-282/20 И РАЗПОРЕДИТЕЛНОТО
ЗАСЕДАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИЯ НПК*Гергана Маринова*JUDGEMENT OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EU IN CASE C-282/20
AND THE INTERMEDIATE STAGE ACCORDING TO
THE BULGARIAN CRIMINAL PROCEDURE CODE*Gergana Marinova*

Abstract: *The article discusses the judgement of the Court of Justice of the EU in case C-282/20 and the relevant Bulgarian legislation. It comes to the conclusion that the defendant's right to information, as provided for in Art. 6(3) of Directive 2012/13 and in Art. 47 of the EU Charter of Fundamental Rights, is guaranteed in the Bulgarian Criminal Procedure Code, though in one case it has to be applied by analogy. Hence, it is not necessary for the principle of consistent interpretation of national law to be applied.*

Keywords: *case C-282/20; defendant's right to information; intermediate stage of criminal proceedings.*

През 2017 г. (ДВ, бр. 63 от 2017 г.) бяха направени поредните изменения и допълнения в НПК, обосновани с необходимостта от ускоряване на наказателното производство. Основно място сред тях заема въвеждането на т.нар. разпоредително заседание, зад което стои изцяло нова концепция – в това заседание да се провери от съда в състезателна процедура с участието на страните (или на бъдещите страни)¹ дали на досъдебното производство са допуснати отстраними съществени процесуални нарушения, с изключение на тези, свързани със събирането на доказателствения материал. Отстранимите съществени процесуални нарушения от досъдебното производство могат да бъдат сочени както от страните,

така и служебно установявани от съда. Ако бъдат констатирани, съдебното производство се прекратява, а делото се връща на прокурора за отстраняването им. Ако такива не бъдат констатирани и са налице и останалите условия за това (няма основания за спиране или прекратяване на наказателното производство), процесуалното развитие продължава и делото се насрочва за разглеждане в съдебно заседание на първата инстанция. Същностно важното обаче е, че след този момент страните не могат да поставят отново въпроса за допуснати съществени процесуални нарушения в досъдебната фаза пред нито една от съдебните инстанции (чл. 248, ал. 3 НПК). Тоест с разпоредителното заседание се преклудира

¹ За противоречивата практика на съдилищата относно момента на конституирането на страните вж. **Магдалинова, В.** Разпоредителното заседание след промените в НПК – практически проблеми [on-line]. <https://news.lex.bg/%d1%80%d0%b0%d0%b7%d0%bf%d0%be%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b8%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%bd%d0%be%d1%82%d0%be-%d0%b7%d0%b0%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b5-%d1%81%d0%bb%d0%b5%d0%b4-%d0%bf%d1%80%d0%be/>

това тяхно право. Или казано по друг начин, чл. 248, ал. 3 НПК преклудира правото да се иска отстраняване на нарушение на правото на защита на обвиняемия, пострадалия или на неговите наследници, допуснато в досъдебното производство (както в хода на разследването, така и от прокурора при съставяне на обвинителния акт)². Разпоредбата на чл. 248, ал. 3 НПК е конкретизирана и доразвита в няколко други – чл. 320, ал. 2 НПК, чл. 351, ал. 2 НПК и чл. 360, ал. 2 НПК, които не допускат във въззивната и касационната жалба или протест да се съдържат твърдения за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, с изключение на тези, допуснати при събиране на доказателствения материал (допускане, събиране, проверка и оценка на доказателствата и доказателствените средства). Идеята да се ускори приключването на производството чрез преустановяване на възможността за връщане на делото от последващи стадии в досъдебната фаза е проведена и чрез промяна в правомощията на първата и въззивната инстанция. Изменен бе чл. 288, ал. 1 НПК, като изрично бе отменено правомощието на първоинстанционния съд да върне делото на прокурора, когато в съдебното заседание установи, че на досъдебното производство е било допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или неговия защитник. Отпадна това правомощие и на въззивния съд чрез изменение в чл. 344, т. 1 НПК. Подобни промени не бяха нужни за касационната инстанция, защото и към този момент ВКС нямаше правомощие да върне делото директно на прокурора. ВКС обаче мо-

жеше да постигне този резултат чрез връщане на делото на първа или въззивна инстанция, които, както казахме, до 2017 г. можеха да го върнат на прокурора (чл. 354, ал. 3 НПК).

И днес според мен остава изключително спорна тезата, че с тези изменения се решава сериозен и системен проблем пред наказателното правосъдие и неговата бързина. Следва да се има предвид, че и преди въвеждането на разпоредителното заседание през 2017 г. съдебната фаза започваше със стадия „Подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“, в който съдията докладчик, макар и в закрито заседание, наред с други въпроси проверяваше и това дали на досъдебното производство са допуснати отстраними съществени процесуални нарушения и при положителна констатация прекратяваше съдебното производство и връщаше делото на прокурора. И в огромната част от делата съдията докладчик правилно и своевременно упражняваше това свое правомощие. Това твърдение се подкрепя и от наличните към 2017 г. статистически данни. Според Доклада за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи за 2017 г.³ през тази година прокуратурата е внесла в съда 16 935 обвинителни акта, от които съдът е върнал 1146, или 6,77%. Огромната част от тях са върнати именно от съдията докладчик (преди измененията) или от съдебния състав в разпоредително заседание (след измененията, в сила, от 5.11.2017 г.) – 799, или 69,72%. До 5.11.2017 г. от първа инстанция са върнати 199 обвинителни акта, а от втора инстанция – 148, или общо 247. Следователно с въвеждането на разпоредителното заседание евентуално се предотвратява връщането и от-

² Не особено сполучлив опит за изчерпателно изброяване на отстранимите съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство прави разпоредбата на чл. 249, ал. 4 НПК. Тя е обсъждана (и често критикувана) от различни автори. Вж. **Панова, П.** Съществени ли са „съществените“ процесуални нарушения, за да налагат връщането на делото в досъдебната фаза. – В: *Наказателното правораздаване – традиции и перспективи*. С., Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 33–43; **Чинова, М.** Връщането на делото на прокурора от разпоредителното заседание за предаване на съд. – В: *Наказателното правораздаване – традиции и перспективи*. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 15–32; **Баев, М.** Съществени отстраними нарушения на процесуалните правила, свързани с правото на обвиняемия да научи за какво престъпление е привлечен в това качество. – В: *Традиция и развитие на законодателството в сферата на икономиката*. София, Издателски комплекс – УНСС, 2020, с. 254–270.

³ Достъпен на интернет адрес: <https://prb.bg/upload/32128/%D0%93%D0%94+-+2017+-+%D0%9F%D0%A0%D0%91.pdf>

там забавянето на 247 дела, които представляват 1,5% от всички дела, внесени с обвинителен акт⁴.

Висшият адвокатски съвет (ВАДВС) оспорва пред Конституционния съд (КС) всички цитирани по-горе разпоредби, свързани с разпоредителното заседание – основната – чл. 248, ал. 3 и свързаните с нея чл. 320, ал. 2, чл. 351, ал. 2 НПК и чл. 360, ал. 2 НПК, като твърди, че поотделно и като съвкупност те противоречат на чл. 31, ал. 4, чл. 56, чл. 57, ал. 1, чл. 117, ал. 1 и 2, чл. 121, ал. 1 и 2 и чл. 122, ал. 1 от Конституцията. Според ВАДВС с тях неоправдано се ограничава основното право на защита на страните в съдебната фаза на наказателния процес, като на практика се препятства и дори дерогира установяването на обективната истина. Конституционният съд обаче не се съгласява с това твърдение. Крайният му извод в решение № 14 от 9.10.2018 г. по к.д. № 12 от 2017 г. е, че „оспорените с искането разпоредби на чл. 248, ал. 3, чл. 320, ал. 2, чл. 348, ал. 3 и чл. 360, ал. 2 НПК не накърняват правото на защита в равнопоставеното състезание между противостоящите страни в наказателния процес пред независимия и подчинен само на закона съд, нито допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието“. Конституционният съд намира проблем единствено в разпоредбите на чл. 247в, ал. 1, т. 3 НПК и чл. 351, ал. 2 НПК. Оспореният чл. 247в, ал. 1, т. 3 НПК предвижда, че разпоредителното заседание следва да се отложи при неявяването на защитник само в случаите на задължителна защита по чл. 94, ал. 1 НПК.

Конституционният съд обявява за противоконституционен изразът „в случаите по чл. 94, ал. 1 НПК“. Така понастоящем разпоредителното заседание се отлага, когато не се яви защитник независимо дали защитата е задължителна или не. Интересно е решението на КС относно разпоредбата на чл. 351, ал. 2 НПК. Към момента на оспорването ѝ тя гласи: „С касационната жалба и протест не могат да се правят възражения за съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство“, и се различава от формулировката на чл. 320, ал. 2, чл. 351, ал. 2 НПК и чл. 360, ал. 2 НПК, в които, както видяхме, се посочва, че не могат да се правят възражения за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, но с едно изключение – допустими са възражения за нарушения, направени при допускане, събиране, проверка и оценка на доказателствата и доказателствените средства. Разсъжденията на КС относно чл. 351, ал. 2 НПК ми се струват в известна степен противоречиви. Те започват с едно по-общо и категорично твърдение за мястото и правомощията на ВКС и конституционната недопустимост от неговата проверка за допуснати нарушения в правото на защита да бъде изключена досъдебната фаза на наказателния процес⁵, но накрая като че ли КС отстъпва от тази си позиция и съзира порока единствено в съществуващата несъгласуваност между чл. 351, ал. 2 НПК, от една страна, и чл. 320, ал. 2 и чл. 360, ал. 2 НПК, от друга. Явно така разчита конституционното решение и законодателят, който изменя обявената за противоконституционна разпоредба,

⁴ За повече статистически данни относно връщането на наказателните дела от съдебна в досъдебна фаза и техния анализ вж. **Салкова, Е.** Връщане на делата от съда в досъдебната фаза на наказателния процес. – В: Наказателното правораздаване – традиции и перспективи. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2018, с. 44–60.

⁵ „В съответствие с мястото на Върховния касационен съд в йерархията на съдилищата чл. 124 от Конституцията му възлага правомощието да осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, включително и в областта на наказателното правораздаване. Надзорът се извършва както чрез издаване на нарочни актове за тълкуване на законите, които са задължителни за съдилищата, така и чрез инстанционната компетентност на съда (Решение № 2 от 2005 г. по к. д. № 9/2004 г.). Върховният касационен съд не може да бъде ограничаван от законодателя в обема на упражняваните от него конституционни правомощия. В случая това означава, че законът трябва да осигури възможност касационният контрол да се разпростре върху всички съществено накърняващи правото на защита на страните нарушения на наказателната процедура, без оглед на фазата, в която са допуснати. Само тогава чрез касационното производство могат да се осъществят пълноценно и ефективно функциите, визирани в чл. 124 от Конституцията“.

като я привежда в съответствие с останалите и понастоящем тя гласи: „С касационната жалба и протест не могат да се правят възражения за съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, с изключение на тези, свързани с допускане, събиране, проверка и оценка на доказателствата и доказателствените средства“.

Освен КС във връзка с разпоредително заседание се произнася и Съдът на ЕС (СЕС). Сравнително наскоро, на 21.10.2021 г., той постановява своето решение по дело C-282/20 по преюдициално запитване на Специализирания наказателен съд (СНС), касаещо споменатия вече чл. 248, ал. 3 НПК и съответствието му с чл. 6, пар. 3 от Директива 2012/13 на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателното производство⁶ и Хартата на основните права на ЕС.

По главното производство СНС е изправен пред ситуация, в която счита, че обвинителният акт е непълен и неясен, поради което нарушава правото на защита на подсъдимия и прави невъзможно съдът да постанови присъда. Пороците не са били установени в разпоредителното заседание. Това първоинстанционният съд прави едва в края на съдебното следствие. Прокурорът заявява готовност да отсрани недостатъците чрез института на изменение на обвинението. Позицията на защитата не става напълно ясна от преюдициално запитване⁷, но тя няма и значение.

Специализираният наказателен съд счита, че при така очертаното положение се нуждае от отговорите на СЕС по следните два въпроса: „Съответен ли е на чл. 6 ал. 3 от Директива 2012/13 и чл. 47 от Хартата национа-

лен закон – чл. 248 ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс на Република България, съобразно който след приключване на първото съдебно заседание по наказателно дело (разпоредителното заседание) не се предвижда процесуален ред за отстраняване на неяснота и непълнота в съдържанието на обвинителния акт, които нарушават правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен.

При отрицателен отговор – ще бъде ли съответно на горепосочените норми, а също така и на чл. 47 от Хартата, такова тълкуване на националния закон за изменение на обвинението, което дава възможност на прокурора в съдебното заседание да отсрани тази неяснота и непълнота в съдържанието на обвинителния акт по начин, при който правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен бъде действително и реално защитено; или ще бъде съответно на горепосочените правни норми да се остави без приложение националната забрана за прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт“.

На първия въпрос СЕС отговаря отрицателно. За да стигне до отговора си, той се позовава на приетото вече от него по други дела, а именно, че: 1) правото по чл. 6, пар. 3 от Директива 2013/12 трябва да е налично най-късно преди наказателния съд да започне разглеждането на обвинението по същество и преди началото на пренията (с оглед на българското право това означава, че информацията трябва да е налична със започването на съдебното следствие); 2) отстраняване на пороци в обвинителния акт може да бъде направено и от съда, при положение че правото на защита и на справедлив процес са надлежно защитени-

⁶ Член 6, пар. 3 от Директива 2012/13 гласи: „Държавите членки гарантират, че не по-късно от момента на внасяне на обвинението в съда се предоставя подробна информация относно обвинението, включително относно характера и правната квалификация на престъплението, както и формата на участие на обвиняемия“.

⁷ В преюдициалното запитване първо се твърди: „Защитата посочи, че се съгласява с такова изменение на обвинението, доколкото това е единственият начин за поправка на пороците в обвинителния акт.“ А в следващия параграф се посочва друга позиция на защитата, изразена като становище относно необходимостта от отправяне на преюдициално запитване, а именно, че е налице съществено процесуално нарушение, нарушаващо правото на защита на подсъдимия, вкл. правото му по чл. 6 от Директива 2012/13, допуснато при съставяне на обвинителния акт, но то не може да се отсрани чрез изменение на обвинението от прокурора, а от съда, който да даде правилната правна квалификация на деянието с присъдата си. Защитата е заявила също, че не вижда необходимост от отправяне на преюдициално запитване поради това, че допуснатото нарушение е неотстранимо.

ни (с оглед на българското право съдът не би могъл директно да отстрани пороци в обвинителния акт, дори когато се касае за очевидна фактическа грешка, още по-малко, когато се касае за изменение на обвинението, защото би представлявало намеса на съда в обвинителната функция; възможна е обаче непряка „намеса“ на съда спрямо обвинителния акт, като евентуални пороци на акта бъдат отстранени с присъдата извън хипотезите, които изискват изменение на обвинението); 3) обвинението може да бъде изменено и в съдебно заседание, т.е. след внасянето на обвинителния акт, но защитата трябва да е надлежно уведомена в момент, в който разполага с възможност да реагира ефективно преди съвещанието (у нас този момент е етапът на съдебното следствие). На базата на всичко това СЕС стига до крайния извод: „От цялата тази съдебна практика следва, че произтичащите от член 6, параграф 3 от Директива 2012/13 права трябва да бъдат гарантирани в хода на цялото наказателно производство и следователно в случая и след разпоредителното заседание по наказателно дело“. Оттук и изводът, че българското законодателство „не е в съответствие с член 6, параграф 3 от Директива 2012/13 и с член 47 от Хартата, щом като след посоченото заседание липсата на процесуален ред за отстраняване на пороците на обвинителния акт е пречка обвиняемият да се запознае достатъчно подробно с повдигнатите срещу него обвинения и това може да възпрепятства ефективното упражняване на правото на защита“.

Този отговор на СЕС не е нито изненадващ, нито поражда възражения.

По втория въпрос СЕС разсъждава по следния начин. На първо място посочва, че конкретните начини за прилагане на чл. 6, пар. 3 от Директива 2012/13 са въпрос на процесуална автономия на държавите членки при зачитане на принципите на равностойност и ефективност. По-конкретно правото на информация може да бъде гарантирано или от прокурора, или от съда. Тоест от гледна точка на правото на ЕС е еднакво приемливо съдът да върне делото на прокурора и той да отстрани допуснатото нарушение чрез изготвяне на нов обвинителен акт, или самият съд да поправи порока в съдебното производство, без

да връща делото. Независимо от избрания подход (т.е. независимо кой орган, по какъв начин и в кой стадий или етап на производството изменя обвинителния акт) обвиняемият и защитникът му трябва да разполагат с достатъчно време да се запознаят с новата информация и с възможност ефективно да подготвят защитната си позиция. Освен това принципът на предимство задължава националните юрисдикции във възможно най-голяма степен да тълкуват вътрешното си право по начин, съответстващ на правото на Съюза. При невъзможност за съответстващо тълкуване всеки сезиран в рамките на своята компетентност национален съд в качеството си на орган на държава членка е длъжен да не прилага националните разпоредби, противоречащи на разпоредба от правото на Съюза с директен ефект в разглеждания от него спор. Съдът на ЕС приема, че чл. 6, пар. 3 от Директива 2012/13 представлява именно такава разпоредба с директен ефект.

Оттук вече е очевиден и отговорът на СЕС по втория въпрос: след като според запитващата юрисдикция националното право – чл. 287 НПК, може да се тълкува съответно, такова тълкуване трябва да се направи и само ако се приеме, че то е невъзможно следва да се остави без приложение националната разпоредба, която забранява прекратяване на съдебното производство и връщането на делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт.

За да разберем и прилагаме правилно това решение на СЕС, трябва да си отговорим на два въпроса, касаещи националното ни право. Първият е дали действително националното право не съдържа механизми за отстраняване на пороци в обвинителния акт след разпоредителното заседание, както твърди СНС в качеството си на запитваща юрисдикция. Вторият е възможно ли е съответно тълкуване на чл. 287 НПК.

Относно първия въпрос считам, че идеята на законодателя бе да отнеме всякаква възможност за връщане на делото в досъдебно производство след разпоредителното заседание. Най-силният аргумент за това са измененията в чл. 288, ал. 1 НПК и чл. 344, т. 1 НПК, които категорично и без уговорки отнеха пра-

вомощието на първоинстанционния и въззивния съд да върнат делото на прокурора. Тази идея обаче не бе добре реализирана в закона и не сработи на практика по следните причини. Колкото и усилия да полагат страните и съдът да обсъдят и решат в разпоредителното заседание окончателно въпроса за допуснати съществени процесуални нарушения в досъдебното производство и в частност при съставянето на обвинителния акт, грешни преценки и пропуски са възможни и стават факт по делата. И когато те бъдат констатирани на по-късен етап, съдът е поставен в сложна ситуация – той счита, че има пречки за движението на процеса напред и делото трябва да бъде върнато на прокурора, а законодателят се опитва да лиши съда от такова правомощие, принуждава го да „си затваря очите“ за допуснатите процесуални нарушения, ограничаващи правото на защита, и въпреки тях да продължава разглеждането на делото и да постановява окончателни актове. Това е неприемливо и неестествено положение, което кара съда да търси всяка законова възможност (която някои могат да нарекат и „вратичка“), за да постигне резултата, който счита за правилен, а именно връщане на делото на прокурора. И се оказва, че такава законова възможност все пак съществува, поне що се отнася до въззивния и, касационния съд. НПК не допуска връщането на делото от първа, въззивна и касационна инстанция *директно* на прокурора, но допуска връщането му от въззивната (чл. 334, т. 1 НПК) и касационната инстанция (чл. 354, ал. 3 НПК) в разпоредително заседание, а откъдето вече няма пречка за връщането му в досъдебното производство⁸. В НПК обаче действително липсва разпоредба, която да допуска първата инстанция да върне делото в разпоредително заседание или директно на прокурора. Изправени сме пред много странното положение – втората и третата инстанция да могат да върнат делото в досъдебното производство (чрез връщането му в разпоредително заседание), а първата инстанция – не. Това противоречи както на процесуалната

логика, така и на принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок и изобщо на идеята, с която бе въведено самото разпоредително заседание – ускоряване на процеса. Поради това считам, че сме изправени пред хипотеза за празнина в закона, която може да бъде преодоляна чрез правоприлагането по аналогия. След като въззивният и касационният съд могат да върнат делото в разпоредително заседание, единственото логично решение е по аналогия това да може да направи и първата инстанция. Правоприлагането по аналогия в наказателното производство е допустимо, ако не противоречи на основни принципи на наказателния процес⁹. В случая такова противоречие няма, дори обратното – така се осигурява и принципът за разглеждане и решаване на делата в разумен срок, и принципът за осигуряване на гражданите на право на защита. Да приемем противното, означава да принудим първата инстанция да постанови неправилна (незаконосъобразна) присъда и да изместим много във времето отстраняването на процесуалното нарушение – едва от въззивната инстанция, която трябва да отмени присъдата и да върне делото през разпоредителното заседание на първата инстанция на прокурора – положение, което трудно може да бъде защитено. Разбира се, прилагането по аналогия е крайно нежелателно и то трябва да бъде преодоляно чрез въвеждането на конкретни разпоредби. Още повече, че правоприлагането по аналогия е по-лесно обяснимо на теория и по-трудно за практическо осъществяване. За да постигне необходимия резултат – връщане на делото в разпоредително заседание, първоинстанционният съд е принуден да използва не съвсем „чисти“ решения, като напр. отмяна на определението за насрочване на делото за разглеждане в съдебно заседание. С въвеждането на изрично правомощие на първата инстанция да връща делото на досъдебното производство след стадия на разпоредителното заседание законодателството би се върнало до голяма степен към това отпреди 2017 г. Остава обаче провеждането на открито

⁸ Реш. № 213 от 30.10.2019 г. на ВтАС по в. н. о. х. д. № 239/2019 г., Реш. № 51 от 2.07.2018 г. на ОС – Ямбол по в. н. о. х. д. № 98/2018 г., Реш. № 221 от 21.02.2018 г. по н.д. № 812/2017 г. на II н.о. на ВКС.

⁹ Павлов, Ст. Наказателен процес на Република България. Обща част. С., Сиби, 1996, с. 69.

разпоредително заседание, в което страните обсъждат допуснатите съществени процесуални нарушения в досъдебната фаза в условията на състезателност, а за тези нарушения служебно следи и съдът. Добросъвестността и на страните, и на съда при подготовката и провеждането на разпоредителното заседание остава най-добрата (но не абсолютна) гаранция, че решението на тези въпроси ще е окончателно.

Трябва да бъде обсъден и вторият въпрос: възможно ли е съответното тълкуване на чл. 287 НПК. Всъщност разглеждането му е само за пълнота на изследването, защото след като има механизъм за отстраняване на неясноти и противоречия в обвинителния акт, въпросът за съответно тълкуване на чл. 287 НПК изобщо не стои. А и наличният механизъм, макар и несвършен, ми се струва много по-добър от съответното тълкуване на чл. 287 НПК. Основният проблем при съответното тълкуване е, че между двата института – изменението на обвинението, уреден в чл. 287 НПК, и отстраняването на пороци в обвинителния акт, има съществени различия, което прави съответното тълкуване да изглежда по-скоро като „дописване“ на закона. Съвсем накратко разликите между двата института са в:

– *предпоставките за прилагането им*. За изменение на обвинението те са необходимост от съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението или от приложението на закон за по-тежко наказуемо престъпление. В другия случай – необходимост от отстраняване на противоречие, непълнота или неяснота в обвинителния акт, която ограничава правото на защита на обвиняемия, в частност правото му да разбере в какво е обвинен.

– *инициращия субект*. При изменение на обвинението това е единствено и само прокурорът. Изменението на обвинението е изключително негово правомощие. Нещо повече, нито съдът, нито защитата могат да искат или да му „подказват“ да измени обвинението. Обратното е при наличието на пороци в обвинителния акт. Констатирането им и искането за отстраняването им може да бъде направено както от защитата, така и от съда, но самото им отстраняване остава изключително

правомощие на прокурора. Същото тълкуване се предлага и в преюдициалното запитване – съдът дава възможност на прокурора да промени съдържанието на обвинителния акт, така че непълнотата и неяснотата да бъдат отстранени. Ако това бъде направено, допълнителни проблеми не възникват. Възможно е обаче прокурорът да не се съгласи, че има пороци в обвинителния му акт, и да откаже да внесе промени в него.

– *последствията при отказ на прокурора да приложи института*. Член 287 НПК не съдържа такива правила, не урежда правомощия на съда при отказ на прокурора да измени обвинението, защото подобни правила са абсолютно безпредметни. Поради това в чл. 287 НПК липсва каквато и да било уредба, която да се приложи при отказ на прокурора да отстрани порок в обвинителния акт. А след като изобщо няма правна уредба, няма как тя да се тълкува съответно. Това прави предлаганото в преюдициалното запитване съответното тълкуване на чл. 287 НПК особено проблематично.

От казано дотук следва, че съответното тълкуване на чл. 287 НПК има своите проблеми и съдържа по-малко гаранции за правото на защита на обвиняемия, отколкото предлаганото по-горе решение – връщане на делото в разпоредително заседание, а оттам – на прокурора. Да, това може да доведе до известно забавяне, но за разпоредителното заседание има ясни и изрични правила, които уреждат правомощията на съда и гарантират равнопоставеността на страните, състезателността на процеса, правото на обжалване/протестиране на определението за прекратяване на съдебното производство. Както вече бе посочено, *de lege ferenda* би следвало да се въведе изрична разпоредба за връщане на делото в разпоредително заседание. Считам, че е възможно да се уреди дори директно връщане на обвинителния акт, без да се минава през разпоредително заседание. То би било излишно, ако в провежданото съдебно заседание и в условията на състезателност страните могат да изложат аргументите си относно необходимостта от връщане. Струва ми се, че концептуално не е невъзможно при определени условия да се допусне отстраняването на някои пороци в обвинителния акт.

нителния акт да става и в съдебното следствие на първата инстанция без връщане на делото. Ако бъде създаден такъв институт, във всеки случай той ще е различен от изменението на обвинението по чл. 287 НПК по изложените по-горе съображения.

В заключение ще обобщя, че правото на информация на подсъдимия, със съдържанието с което СЕС го изпълва в решението си по дело С-282/20, е гарантирано и от българския НПК, макар и чрез прилагане по аналогия в една хипотеза. Поради това съответно тълкуване на чл. 287 НПК е ненужно, а и твърде проблематично.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

Магдалинчева, В. Разпоредителното заседание след промените в НПК – практически проблеми // **Magdalinceva, V.** Razporeditelното заседание sled promenite v NPK – prakticheski problem.

Панова, П. Съществени ли са „съществени“ процесуални нарушения, за да налагат връщането на делото в досъдебната фаза. – В: Наказателното правораздаване – традиции и перспективи. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2018. // **Panova, P.** Sastestveni li sa “sastestvenite” protsesualni narushenia, za da nalagat vrastaneto na deloto na dosadebnata faza. – V: Nakazatelното правораздаване – traditsii i perspektivi. Sofia, UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2018.

Чинова, М. Връщането на делото на прокурора от разпоредителното заседание за предаване на съд. – В: Наказателното правораздаване – традиции и перспективи. София, УИ „Св. Климент Охридски“, 2018. // **Chinova, M.** Vrastaneto na deloto na prokurora ot razporeditelното заседание za predavane na sad. – V: Nakazatelното правораздаване – traditsii i perspektivi. Sofia, UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2018.

Баев, М. Съществени отстраними нарушения на процесуалните правила, свързани с правото на обвиняемия да научи за какво престъпление е привлечен в това качество. – В: Традиция и развитие на законодателството в сферата на икономиката. София, Издателски комплекс – УНСС, 2020. // **Baev, M.** Sastestveni odstranimi narusheniya na protsesualните правила, svarzani s pravoto na obvinyaemia da nauchi za kakvo prestaplenie e privlechen v tova kachestvo. – V: Traditsia i razvitie na zakonodatelstvoto v sferata an ikonomikata. Sofia, Izdatelski kompleks – UNSS, 2020.

Салкова, Е. Връщане на делата от съда в досъдебната фаза на наказателния процес. – В: Наказателното правораздаване – традиции и перспективи. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018. // **Salkova, E.** Vrastane na delata ot sada v dosadebnata faza na nakazatelnia protses. – V: Nakazatelното правораздаване – traditsii i perspektivi. S., Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, 2018.

Павлов, Ст. Наказателен процес на Република България. Обща част. София, Сиби, 1996. // **Pavlov, St.** Nakazatelen protses na Republika Balgaria. Obsta chast. Sofia, Sibi, 1996.